

Berecht verkrachters in Rwanda, en in Soedan, en in Congo, en in Oeganda

Anne-Marie de Brouwer en Sandra Ka Hon Chu

universitair hoofddocent bij de Universiteit van Tilburg, en senior beleidsanalist bij de Canadese HIV/AIDS Legal Network in Toronto

De Rwandese genocide van 1994 duurde 100 dagen. Nu, vijftien jaar later, hebben veel overlevenden van seksueel geweld nog steeds te maken met fysieke en psychologische gevolgen.

Pascasie Mukasakindi worstelt nog steeds om de horror van 1994 te vergeten. Ze werd slachtoffer van groepsverkrachtingen en mishandeling en voor dood achtergelaten bij een rivier in het zuiden van Rwanda. Ze is fysiek niet in staat te werken en ze heeft voortdurend hoofdpijn en pijn in haar borst en vagina.

Pascasie is niet alleen. Ze is één van de duizenden vrouwen die de verschrikkingen van 1994 proberen te boven te komen: verschrikkingen waarbij de Hutu-meerderheid de Tutsi-minderheid probeerde uit te roeien door zo ongeveer één miljoen mensen te vermoorden. 250.000 tot 500.000 vrouwen werden verkracht. Veel vrouwen die de verkrachtingen hebben overleefd zijn opzettelijk met hiv besmet, na de genocide zijn ze door hun mannen in de steek gelaten en geïsoleerd door hun gemeenschap. Sommigen bleken niet meer lichamelijk in staat kinderen te baren of wilden geen gemeenschap meer met een man. Anderen baarden de kinderen van hun Hutu-verkrachters of ontvluchtten hun land. Vreemd genoeg zijn overlevenden van seksueel geweld in Rwanda gestigmatiseerd. Hun overleving wordt uitgelegd als medeplichtigheid aan de genocide. Verkrachting was dus een effectief middel om Tutsi-vrouwen te vernederen en uiteindelijk de Tutsi-gemeenschap te vernietigen.

Ondanks de verschrikkingen was er voor dit aspect van de genocide te weinig aandacht. Het Rwanda-tribu-

naal heeft tot nu toe slechts acht personen berecht. In Rwanda zelf worden 7.000 verkrachtingszaken bekeken. Overlevenden krijgen te weinig geld van de overheid. De meeste slachtoffers hebben geen middelen om voor zichzelf, hun kinderen en eventuele wezen te zorgen. Hoewel de laatste jaren het aantal hiv/aids medicijnen in Rwanda is toegenomen, weerhoudt de enorme stigmatisering van hiv patiënten de mensen ervan de medicijnen te halen.

De Rwandese overheid zou meer moeten investeren in campagnes om de stigmatisatie en isolatie van overlevenden van seksueel geweld terug te dringen. Daarnaast zouden veel meer daders van seksueel geweld verantwoordelijk gehouden moeten worden voor hun misdrijven.

Niet alles is echter kommer en kwel. Zo werd verkrachting in een Rwandese wet opgenomen als één van de meest ernstige misdrijven. Weduwen kregen het recht de bezittingen van hun overleden mannen te erven. Met 56 procent hebben de Rwandese vrouwen het hoogste aantal zetels in het parlement, van alle parlementen in de wereld.

Maar er moet meer gebeuren. De internationale gemeenschap moet haar verantwoordelijkheid nemen en financiële en andere hulp aan overlevenden van seksueel geweld verlenen. Niet alleen in Rwanda, maar ook in andere landen waar seksueel geweld gebruikt wordt als een oorlogswapen, zoals in de Democratische Republiek Congo, Soedan en Oeganda. En we moeten er voor zorgen dat degenen die verantwoordelijk zijn voor deze misdrijven worden vervolgd. Dat is onze morele verantwoordelijkheid.

Gisteren verscheen van beide auteurs 'The men who killed me: Rwandan survivors of sexual violence', met foto's van Samer Muscati, onderzoeker bij Human Rights Watch. De opbrengst gaat naar hulp aan slachtoffers en hun familie.